

УДК 338.432

Т. А. Власенко,
к. е. н., старший викладач кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту,
Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка
ORCID ID: 0000-0002-9515-2423

DOI: 10.32702/2306-6792.2019.19.52

ОБГРУНТУВАННЯ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО РИНКУ УКРАЇНИ*

Т. Vlasenko,
PhD in Economics, Senior Lecturer of Production, Business And Management
Organization Department, Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

SUBSTANTIATION OF THE MAIN TENDENCIES OF THE AGRICULTURAL MARKET OF UKRAINE

Статтю присвячено обґрунтуванню ключових тенденцій аграрного ринку як цільового для підприємств сільськогосподарського машинобудування. Проведено узагальнення найбільш розповсюджених властивостей ринку сільгосппродукції, запропонованих дослідниками. Визначено, що сільське господарство збільшило свою роль у формуванні ВВП, маючи пріоритет у структурі експорту, що відображає високий рівень конкурентоспроможності продукції галузі на світовому ринку. Встановлено переважання середніх та малих підприємств разом із скороченням ролі великих на ринку сільськогосподарської продукції. Постійне скорочення тваринництва в питомій вазі виробленої продукції визначено як найнегативнішу тенденцію в динаміці ринку. Отримані результати дозволяють розглядати перспективним сегмент середнього та малого підприємництва для вітчизняних виробників сільськогосподарської техніки. Домінуючим визначено тренд щодо виробництва продукції рослинництва.

The article is devoted to substantiation of the key tendencies of the agricultural market as a target for agricultural machinery enterprises. The generalization of the most common properties of the agricultural market offered by the researchers is conducted. Key disadvantages are recognized: inefficient structure with plant growing production domination, constant reduction of the animal husbandry share, lack of proper infrastructure and marketing system, high degree of agricultural land plowing, unresolved issues of land ownership, insufficient application of organic fertilizers that adversely affect soil condition. Researchers consider as the key directions of development of the agricultural sector the development of organic production, creation and introduction of high-yielding varieties and hybrids of crops, new breeds in animal husbandry, further support from the state in the context of financing targeted loans, granting benefits and subsidies.

The role of agriculture in GDP formation is analyzed. The dynamics of value added by the production cost as a whole and for the enterprise of agriculture, forestry and fisheries are determined. Value added analysis is carried out by types of enterprises according to their size of agriculture, forestry and fisheries. The dynamics of sales volume is analyzed by size of enterprises of these industries. The commodity structure of exports for 2010—2018 is provided. The performance of agricultural enterprises is analyzed by the net profit value by economic entities size.

It is determined that agriculture has increased its role in the formation of GDP, having priority in the structure of exports, which reflects the high level of production competitiveness of the industry in the world market. The predominance of small and medium-sized enterprises was found, along with the reduction of the role of large enterprises in the agricultural market. The constant decline in animal husbandry production in the proportion of products produced has been identified as the most negative trend in market dynamics. The constant reduction of the animal husbandry share in

* Стаття написана в рамках прикладної науково-дослідної теми «Системи управління конкурентоспроможністю аграрної продукції в умовах глобалізації аграрних ринків» № 0119U001387

products has been identified as the most negative trend in market dynamics. The dominant trend is the plant growing. The results obtained allow us to consider the prospective segment of small and medium-sized enterprises for domestic producers of agricultural machinery.

Ключові слова: сільськогосподарський ринок, додана вартість, розмір підприємства, рослинництво, тваринництво.

Key words: agricultural market, value added, size of enterprise, plant growing, animal husbandry.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сільське господарство є важливою галуззю національної економіки. Воно забезпечує населення країни життєво-важливими продуктами харчування, що становить зміст продовольчої безпеки держави, виступає джерелом сировини для переробних галузей, є головним іноді єдиним місцем працевлаштування для сільського населення. Наявність стійких конкурентних переваг, як-от: високоякісний чорнозем, сприятливі кліматичні умови для вирощування чисельних культур, наявність кваліфікованих кадрів у сільському господарстві, багаторічна культура землеробства та тваринництва, дозволяють розглядати цю галузь як пріоритетну відносно інвестицій та державної підтримки. З іншого боку, сезонність обумовлює характер виробничого циклу, а попит на вітчизняну продукцію рослинництва на світовому ринку крім позитивного зростання експорту спричиняє залежність від світових цін на зерно та олійні культури, рівень яких відчутно змінюється протягом всього року, вимагаючи від аграріїв розробки ефективної політики транспортування та зберігання в разі, якщо вони бажають отримати високі результати. Крім того, структура сільського господарства останнім часом зміщується в сторону рослинництва, зменшуючи роль тваринництва. Поголів'я великої рогатої худоби за період незалежності скоротилося майже в 7 разів, корів — в 4,15 разів, свиней — 3,18, овець та кіз — 6,3. Тенденція скорочення поголів'я птиці, яке спостерігалось до 2001 року, змінилася у 2002 і загальне зростання до 2018 року зараз становить 65 % [1]. Ці результати разом зі структурою споживання населенням продукції тваринництва свідчать про погіршення показників якості споживання. Комплексність взаємозв'язку тваринництва та рослинництва при скороченні обсягу останнього звужує потенційні джерела отримання якісних органічних добрив, що вимагає уваги в розрізі відчутного зростання ринку органічної продукції. Всі зазначені тенденції з різних

сторін характеризують ринок продукції сільського господарства, який виступає цільовим ринком для підприємств сільськогосподарського машинобудування. Враховуючи, що рівень конкурентоспроможності вітчизняної продукції сільськогосподарського машинобудування на відміну від аграрного сектору є низьким, її збут зорієнтований переважно на внутрішній ринок. Саме тому аналіз тенденцій та структури сільськогосподарського ринку є головним джерелом інформації для машинобудівних підприємств аграрної спеціалізації в розрізі визначення характеру та спрямування стратегічних змін їх діяльності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Загальні та окремі питання стану та перспектив розвитку ринку сільського господарства є предметною сферою дослідження багатьох вітчизняних науковців, серед яких варто зупинитися на працях таких дослідників: П.І. Гайдуцький, М.В. Гладій, А.С. Даниленко, Ю.І. Данько, І.Г. Кириленко Т.О. Костюк, О.О. Красноруцький, Ю.О. Лупенко, В.І. Ляшенко, Ю.Я. Лузан, М.Й. Малік, Л.Ю. Мельник, В.Я. Месель-Веселяк, А.П. Михайлов, Л.В. Молдован, Б.Й. Пасхавер, А.Д. Радченко, П.Т. Саблук, М.Й. Хорунжий, В.В. Юрчишин, М.М. Федоров тощо.

Грунтовний аналіз головних нормативно-правових актів, прийняття яких обумовило напрями регулювання аграрного ринку, розгляд етапів трансформації сільськогосподарських формувань в Україні та їх землекористування, аналіз валової продукції сільського господарства з врахуванням та без фермерських господарств, дослідження питомої ваги форм господарювання землекористування та виробництва сільськогосподарської продукції в Україні в динаміці, прогноз необхідного виробництва аграрної продукції в Україні у 2025 році наведено в роботі В.Я. Месель-Веселяка та М.М. Федорова [2]. Автори обґрунтовано доводять пе-

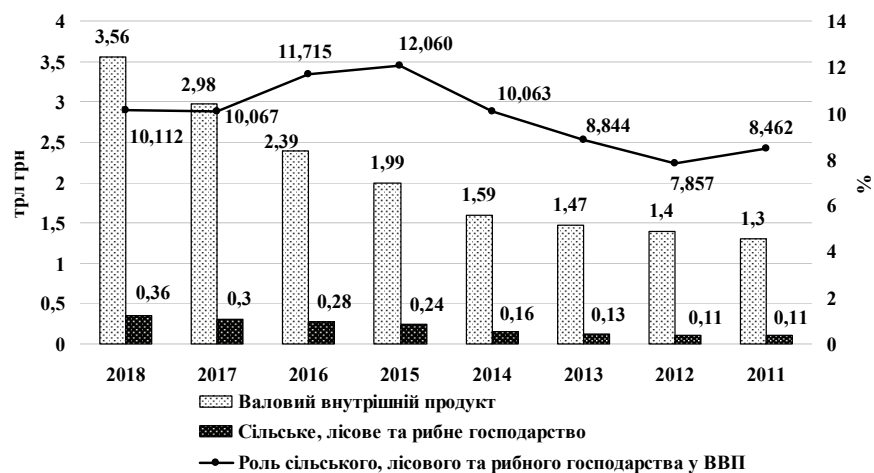

Рис. 1. Ключові макроекономічні показники

Джерело: побудовано за даними [1].

редчасність зняття мораторію на продаж земель та наголошують на позитивних зрушень у праві власності які відбулися за період незалежності. На противагу купівлі-продажі землі автори пропонують формування ринкового обігу земель шляхом їх включення в економічний оборот на основі визначення вартості землі як капіталу. Більш ефективними шляхами підвищення ефективності функціонування цього ринку автори визначають цінове та податкове регулювання, міжгалузеві зв'язки, зрівняння економічних умов для відтворення виробництва для всіх галузей та сфер національної економіки.

У роботі І.В. Бурачек та Н.В. Михайленко [3] виокремлено ключові тенденції та перспективні напрями розвитку сільського господарства в Україні, розглянуто рентабельність та динаміку цін на найважливіші продукти споживання, стан підтримки державою сільськогосподарських виробників: фермерства, малого та середнього бізнесу, надано стратегічні напрями розвитку сектора в Україні.

Роль сільського господарства у формуванні ВВП, динаміка виробництва основних видів сільськогосподарської продукції та основних видів продукції тваринництва, головні цілі державного регулювання сільського господарства, ключові вектори розвитку та підтримки аграрної галузі (необхідність земельної реформи, розвиток сільських місцевостей, підтримка фермерів, каналів збуту продукції, виробництво органічної продукції та безпека харчової продукції) представлені в роботі У.В. Росоли [4].

Інноваційні напрями розвитку аграрного сектору, запропоновані в роботах [5, 6], включають створення та впровадження високопродуктивних сортів та гібридів культур рослин-

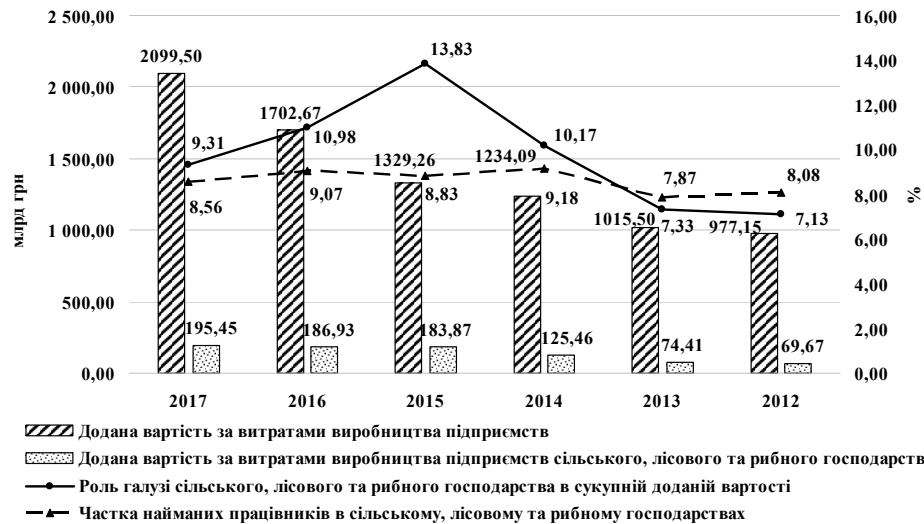
ництва, нових порід тварин та птиці; стимулювання екологічної діяльності в розрізі органічного виробництва; формування високоосвічених професійних кадрів.

Використання фінансових інструментів для стимулювання розвитку аграрного сектору запропоновані в роботі О.Ю. Івченкова, О. А. Гарбуз [7]: пільгова підтримка банків, які кредитують інноваційні програми, створення спеціальних фінансових установ цільового кредитування, створення механізмів переобліку

векселів сільськогосподарських підприємств, податкове стимулювання залучення коштів на інновації.

Стримання розвитку аграрного сектору через неврегульованість питання власності на землю висвітлено в роботі Н.В. Волошанюк, А.К. Сьомка [8], де також приділено увагу зростанню обсягу аграрного експорту, структурі основних ринків збуту, динаміці обсягів капітальних інвестицій, бар'єром для інвестиції у сільське господарство (нестабільна державна політика, недостатнє фінансування сільського господарства, відсутність належної інфраструктури аграрних ринків та системи маркетингу, неефективна державна політика підтримки експорту, значна залежність агрохолдингів від зовнішньої кон'юнктури).

Регіональний розріз аграрного сектору України із визначенням нерівномірності внеску регіонів у загальний обсяг виробництва продукції надано в роботі, аналіз обсягу виробництва, площі та урожайності основних культур, структура рослинництва та тваринництва за господарствами населення, сільськогосподарськими підприємствами та іншими виробниками разом з аналізом їх ключових показників діяльності, включаючи продуктивність праці представлені в роботі Н.О. Дугієнко та В.Е. Лева [9]. Загалом автори досить слушно визначають ключові тенденції, які зараз характеризують сільськогосподарський ринок в Україні: превалювання рослинництва над тваринництвом за стабільного скорочення питомої ваги тваринництва в загальній структурі виробництва продукції, переважання в структурі рослинництва культур, які мають підвищений попит на зовнішньому ринку, нерозвиненість інфраструктури заготівлі та збуту аграрної продукції, високий рівень освоєння сільгос-

Рис. 2. Аналіз доданої вартості та кількості найманих працівників

Джерело: побудовано за даними [1].

пугідь, низький рівень інвестування сільськогосподарської галузі. Незважаючи на чисельні дослідження сільськогосподарського ринку, розгляд його в розрізі цільового для підприємств сільськогосподарського машинобудування відсутній, що обумовлює вибір теми дослідження.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є визначення основних характеристик сільськогосподарського ринку як цільового для обґрунтування напрямів діяльності вітчизняних підприємств сільськогосподарського машинобудування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для визначення загальних тенденцій розвитку аграрного ринку розглянемо динаміку ВВП, сільського господарства та його питому вагу у ВВП (рис. 1). За досліджуваний період 2012 по 2015 рік питома вага аграрного сектора значно збільшилася: з 7,82 % до 12,6 %, після цього спостерігається скорочення і за 2018 рік вона становить 10,14 %, враховуючи позитивну динаміку щодо зростання обсягу як сільського господарства так і ВВП загалом за досліджуваний період, скорочення долі цієї галузі в структурі свідчить про менші темпи зростання досліджуваної галузі порівняно з іншими. Передусім це стосується оптової та роздрібної торгівлі, яка лідирує за питомою вагою у ВВП, та переробної промисловості, яка протягом досліджуваного періоду майже весь час займає друге місце.

Сільське господарство створює робочі місця та додану вартість (рис. 2).

Як бачимо, доля досліджуваної галузі в доданій вартості нижча ніж у ВВП: найбільше значення вона мала у 2015 р. — 13,83, збільшившись з порівнянн з 2012 на 5,75 %, а потім скоротившись до 2017 р. на 4,52 %. З 2011 р. по 2017 р. Кількість найманих працівників за всіма видами діяльності скоротилася на 25,4 %, у сільському господарстві цей показник склав 21,7 %. Частка найманих працівників цієї галузі фактично не змінювалася, що свідчить про подібність тенденції скорочення працівників як в цілому в національному господарстві, так і в аграрному секторі.

З огляду на структуру ринку сільськогосподарської продукції доцільно проаналізувати додану вартість та кількість суб'єктів господарювання за розмірами (табл. 1).

Концентрація великих підприємств набула свого піку у 2015 р., а до 2017 року вона зменшилася на 38 % за кількістю, що обумовило відчутне зниження її ролі у створенні доданої вартості, яка скоротилася за ці роки на 73 %, що й призвело до зниження частки великих підприємств з 17,6 % до 4,5 %, що варто визнати абсолютний мінімум з 2015 року. З 2012 р. по 2017 р. Спостерігається стабільне скорочення чисельності середніх підприємств, що загалом за період становить 24 %, але за стабільного зростання обсягу доданої вартості — на 168 %. У загальному результаті частка цих підприємств галузі скоротилася з 49 % до 47 %, поступившись своїми лідерськими позиціями, які спостерігалися протягом 2015—2016 рр. малим підприємствам. Кількість останніх поступово скорочувалася з 2012 р. по 2016 р., а у 2017 р. стрімко зросла. Обсяг доданої вартості малих підприємств стабільно зростав з 2013 по 2017 рр.,

Таблиця 1. Аналіз доданої вартості за типами підприємств відповідно їх розміру сільського, лісового та рибного господарств

Показник	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Кількість великих підприємств (одиниць)	18	20	29	28	27	26
Обсяг доданої вартості великих підприємств (млн грн)	8780,8	19814,9	32361,9	15683	10491,4	9893,1
<i>Середній обсяг доданої вартості великого підприємства (млн грн)</i>	<i>487,82</i>	<i>990,75</i>	<i>1115,93</i>	<i>560,11</i>	<i>388,57</i>	<i>380,50</i>
Частка великих підприємств у доданій вартості (%)	4,5	10,6	17,6	12,5	14,1	14,2
Кількість середніх підприємств (одиниць)	2383	2501	2533	2595	2915	3143
Обсяг доданої вартості середніх підприємств (млн грн)	91920,6	96644,4	94143,7	59846,4	43007,4	34207,9
<i>Середній обсяг доданої вартості середнього підприємства (млн грн)</i>	<i>38,57</i>	<i>38,64</i>	<i>37,17</i>	<i>23,06</i>	<i>14,75</i>	<i>10,88</i>
Частка середніх підприємств у доданій вартості (%)	47	51,7	51,2	47,7	57,8	49,1
Кількість малих підприємств (одиниць)	47714	42477	44182	43389	46906	44487
Обсяг доданої вартості малих підприємств (млн грн)	94746,4	70473,8	57368,8	49934,7	20908,4	25568,9
<i>Середній обсяг доданої вартості малого підприємства (млн грн)</i>	<i>1,99</i>	<i>1,66</i>	<i>1,30</i>	<i>1,15</i>	<i>0,45</i>	<i>0,57</i>
Частка малих підприємств у доданій вартості (%)	48,5	37,7	31,2	39,8	28,1	36,7
Кількість мікропідприємств (одиниць)	42512	37457	39237	38430	41495	39103
Обсяг доданої вартості мікропідприємств (млн грн)	37310,3	21871,2	15445,4	20325,2	4910,9	7803
<i>Середній обсяг доданої вартості мікропідприємства (млн грн)</i>	<i>0,88</i>	<i>0,58</i>	<i>0,39</i>	<i>0,53</i>	<i>0,12</i>	<i>0,20</i>
Частка мікропідприємств у доданій вартості (%)	19,1	11,7	8,4	16,2	6,6	11,2

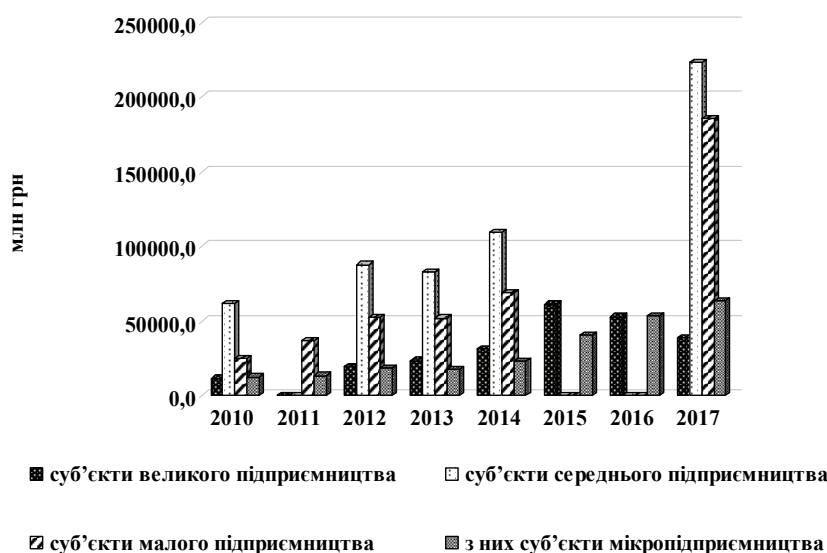
Джерело: побудовано за даними [1].

збільшившись в цілому в 4,5 рази. Найвідчутнішою динамікою відрізняються мікропідприємства: обсяг доданої вартості цих підприємств збільшився з 2013 р. до 2017 р. у 7,6 разів, що обумовило зростання його частки до 19 %. Також варто звернути увагу на динаміку середнього обсягу доданої вартості підприємств

кожної групи: поряд із загальним скороченням серед великих підприємств з 2015 р. по 2017 р. Значення даного показника скоротилося на 56% у порівнянні із зростання цього показника за всіма іншими групами підприємств: для середніх підприємств зростання відбулося у 3,55 рази, для малих підприємств цей показник зріс

у 3,5 рази, для мікропідприємств — 4,4 рази. Отримані результати дозволяють стверджувати, що зниження темпів зростання доданої вартості галузі обумовлено саме погіршенням діяльності великих підприємств, які станом на 2017 рік фактично втратили свої позиції. Частка малих та мікропідприємств, яка стрімко зростає у 2014 р. до 56 %, а потім втратила свої позиції, на 2017 р. становила 67,6 %. За обсягом реалізованої продукції ці значення менше (рис. 3), але простежуються ті ж тенденції: скорочення частки великих підприємств у 2017 р. до 7,58%, а сума частки малих підприємств та мікропідприємств становить 48,5%.

Таким чином, за останні роки в сільськогосподарській галузі спостерігається тенденція підви-

Рис. 3. Динаміка обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) за розмірами підприємств сільського господарства, мисливства (надання пов'язаних із ними послуг)

Джерело: побудовано за даними [1].

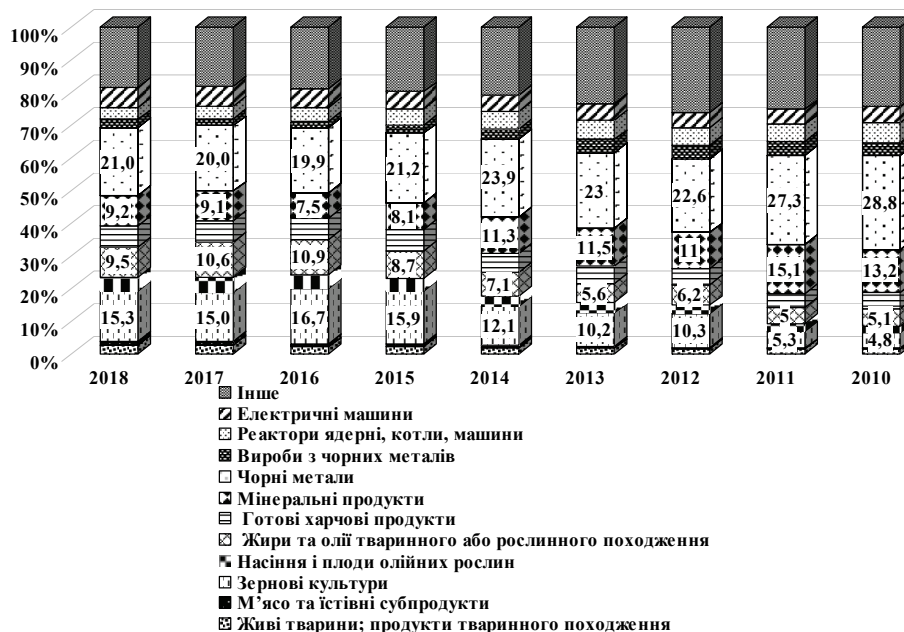

Рис. 4. Товарна структура експорту за досліджуваний період

Джерело: побудовано за даними [1].

щення ролі середніх та малих підприємств поряд із значним зниженням присутності великих. Це обумовлює необхідність встановлення параметри попиту на сільськогосподарську техніку саме цих підприємств.

Поряд з проведенням аналізом не можна не відзначити зростаючу роль сільськогосподарського сектору в експорті. На рисунку 4 надана товарна структура експорту за досліджуваний період, з якої стає очевидним домінування сільськогосподарської продукції та її похідних: роль експорту зернових зросла в 3 рази, експорт жирів та олій тваринного або рослин-

ного походження збільшився на 4,4 %, питома вага насіння та плодів олійних рослин збільшилася з 2,1 до 4,1 %, із невідчутної долі м'яса та їстівних субпродуктів, яка складала 2010 році лише 0,2 %, у 2018 р. вона становила вже 1,4 %. Традиційна стаття експорту — чорні метали скоротилася з 28,8 % та складала 21 %, вироби з них скоротилися у питомій вазі з 3,9 % до 2,3 %. Загалом агропромисловий сектор в структурі експорту за досліджуваний період збільшився понад 2 рази з 18,7% до 39,2 %. Це свідчить про конкурентоспроможність продукції цієї галузі у порівнянні з іншими.

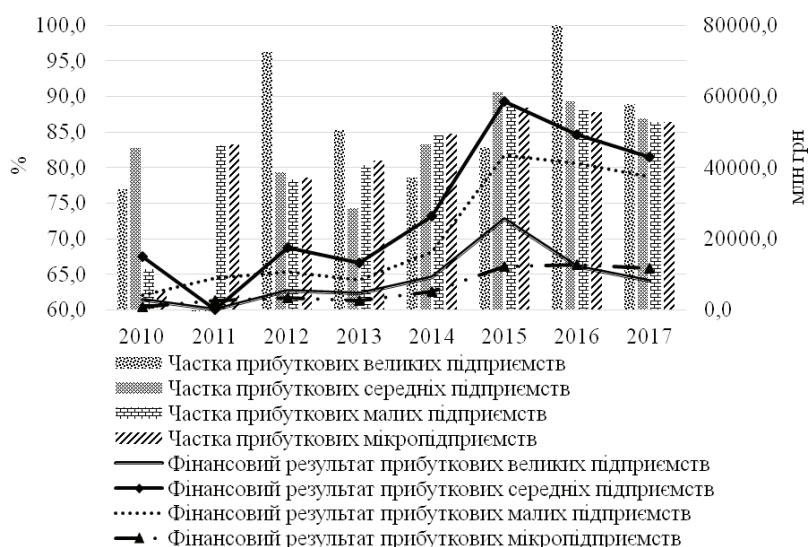

Рис. 5. Аналіз результативності діяльності сільськогосподарських підприємств за параметром чистого прибутку

Джерело: побудовано за даними [1].

Придбання нової сільськогосподарської техніки є досить кошторисним. Саме тому доцільно в аналізі ринку визначитися із купівельною спроможністю. Для цього варто звернути увагу на структуру капітальних інвестицій, яка за 2018 рік для підприємств сільського господарства включала фактично лише два джерела: власні кошти підприємств становили 86,7 %, а кредити банків та інші позики — 12,9 %. Всі інші джерела є незначними, бо становлять не більш за 0,1 %. Отже, обсяг потенційного ринку продукції сільськогосподарського машинобудування в Україні залежить від результативності діяльності підприємства, бо інвестиції здійснюється переважно за власний кошт. Аналіз результативності діяльності сільськогосподарських підприємств за значенням чистого прибутку (рис. 5) дозволяє стверджувати, що переважна більшість підприємств функціонує ефективно.

За досліджуваний період стабільно зростає кількість прибуткових малих та середніх підприємств. Найкращі показники було отримано у 2015—2016 рр. У ці ж роки підприємства отримали найвищі абсолютні значення чистого прибутку. На жаль, у 2017 році тенденція погіршилася. Загалом ситуацію із ефективністю діяльності можна вважати дуже сприятливою порівняно із загальною результативністю малих та мікропідприємств, які за весь досліджуваний період є збитковими загалом за всіма видами економічної діяльності. Відповідно, можна стверджувати про наявність платоспроможного попиту з боку сільгоспвиробників на продукцію машинобудування.

ВИСНОВКИ

Таким чином, на основі узагальнення ключових індикаторів аграрного ринку можна визначити основні його характеристики як цільового ринку збуту продукції сільськогосподарського машинобудування.

Сільське господарство за останні роки збільшило свою роль у формуванні ВВП (10,14%), стабільно займаючи одне із трьох домінуючих положень за обсягом, забезпечуючи в середньому 9 % населення робочими місцями, де створюється близько 10 % доданої вартості. У порівнянні з іншими галузями народного господарства аграрний сектор має беззаперечну перевагу, сформовану за останні роки, яка полягає в домінуванні продукції агропромислового в структурі експорту. Низький рівень конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому ринку, що підтверджується переважанням в структурі експорту продукції най-

нижчого рівня переробки із мінімальним обсягом доданої вартості, дає підстави розглядати аграрний ринок як єдиний конкурентоздатний сегмент української економіки в глобальному просторі. Порівняно високий рівень ефективності діяльності аграрних підприємств з урахуванням домінування внутрішніх джерел інвестування дає підстави визначати аграріїв як платоспроможних покупців машинобудівної продукції. Це підтверджується аналізом ринку сільськогосподарського машинобудування, який, хоча і відрізняється скорочення його вартісного обсягу у 2018 р., [10] за досліджуваний період з 2012 р. по 2017 р. характеризувався як зростаючий. Крім того, домінування імпортової техніки, (питома вага реалізованих тракторів українського виробництва становить близько 3 %, а комбайнів — 4,3 %, враховуючи, що більшість вітчизняної техніки значно поступається в ціні: вартість трактора виробництва підприємства "Кий" потужністю понад 100 кВт у 3 рази дешевше такої ж потужності марки "Fendt", 2,4 — "John Deer", 1,8 — "Massey Ferguson") враховуючи її вартість свідчить про високий рівень платоспроможності українських аграріїв.

Аналіз структури сільськогосподарського ринку свідчить про переважання на ньому середніх та малих підприємств разом із скороченням ролі великих. Це відбиває сучасні тенденції становлення культури фермерства в Україні. Крім того, досить велика кількість мікропідприємств відображає не лише спроможність створювати робочі місця, але й реалізувати потребу у самозайнятості, яка є однією з найважливіших у сільській місцевості. Це вимагає розробки заходів щодо врахування потреб малих підприємств в техніці для порівняно невеликих обсягів земельних ділянок, що виступає перспективним сегментом реалізації тракторів найменшої потужності (до 40 кВт). Важливість цього сегменту підтверджується тим фактом, що він єдиний із тракторних зріс у натуральному обсязі у 2018 році поряд із скороченням реалізації всіх інших сегментів більш потужних.

Найнегативнішою варто вважати тенденцію щодо скорочення тваринництва за весь період незалежності, що вплинуло на зменшення частки реалізації техніки цієї підгалузі з 2,65 % у 2012 році до 1,07 % у 2018 р. Негативна стабільність зазначеного тренду свідчить про вірогідне подальше зменшення придбання продукції машинобудування для тваринництва. Лише стабільна та зростаюча підтримка державою вирощування великої рогатої худоби спро-

можне в довготривалій перспективі відродити кількість втраченого поголів'я.

Виробництво якісної та продуктивної сільськогосподарської техніки виступає є не лише ключовою метою функціонування підприємств цієї галузі, але й необхідною умовою розвитку та процвітання всього сільського господарства.

Література:

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Месель-Веселяк В.Я., Федоров М.М. Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України. Економіка АПК. 2016. № 6. С. 37—49.

3. Бурачек І. В., Михайленко Н. В. Сучасний стан та перспективні напрями розвитку сільського господарства в Україні. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2018. Випуск 21. С. 134—137.

4. Росола У.В. Сучасний стан ринку сільськогосподарської продукції. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер.: Економіка. 2017. Вип. 2. С. 46—51.

5. Саблук П.Т., Месель-Веселяк В.Я., Федоров М.М. Аграрна реформа в Україні (здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення). Економіка АПК. 2009. № 12. С. 3—13.

6. Михайлов А.—П. Сучасний стан та перспективи розвитку аграрного сектору економіки України. Науковий вісник УМО. Серія: Економіка та управління. 2016. № 1 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvumo_2016_1_9

7. Івченкова О.Ю., Гарбуз О.А. Сучасний стан та перспективні напрями розвитку сільського господарства в Україні. Вісник економічної науки України. 2018. № 2. С. 89—95.

8. Волошанюк Н.В., Сьомка А.К. Аграрний сектор України: тенденції, суб'єкти, перспективи реформування. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Випуск 13, Частина 1. С. 45—49.

9. Дугієнко Н.О., Лева В.Е. Сучасні тенденції розвитку аграрного сектору України. Інфраструктура ринку. Випуск 25. 2018. С. 99—107.

10. Vlasenko T. Dynamics and structure of the agricultural machinery market in ukraine: trends and prospects. Znanstvena misel journal. 2019. № 34. P. 16—22.

11. Стратегічні напрями розвитку сільськогосподарства України на період до 2020 року

/ за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. К.: ННЦ ІАЕ, 2012. 218 с.

References:

1. Official site of the State Statistics Committee (2019), [Online]. available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 5 Sep 2019).

2. Mesel'-Veseliak, V. Ya. and Fedorov, M. M. (2016), "Strategic directions of development of agrarian sector of economy of Ukraine", *Ekonomika APK*, vol. 6, pp. 37—49.

3. Burachek, I. V. and Mykhajlenko, N. V. (2018), "Current state and perspective directions of agriculture development in Ukraine", *Mykolaivs'kyj natsional'nyj universytet imeni VO Sukhomlyns'koho*, vol. 21, pp. 134—137.

4. Rosola, U. V. (2017), "The current state of the agricultural market", *Naukovyj visnyk Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomika*, vol. 2, pp. 46—51.

5. Sabluk, P. T. Mesel'-Veseliak V. Ya. and Fedorov, M. M. (2009), "Agrarian reform in Ukraine (achievements, problems and solutions)", *Ekonomika APK*, vol. 12, pp. 3—13.

6. Mykhajlov, A. P. (2016), "Current state and prospects of development of agrarian sector of economy of Ukraine", *Naukovyj visnyk UMO. Serii: Ekonomika ta upravlinnia*, [Online], vol. 1., available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvumo_2016_1_9 (Accessed 5 Sep 2019).

7. Ivchenkova, O. Yu. and Harbuz, O. A. (2018), "Current state and perspective directions of agriculture development in Ukraine", *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, vol. 2, pp. 89—95.

8. Voloshaniuk, N. V. and S'omka, A. K. (2017), "The agricultural sector of Ukraine: tendencies, subjects, prospects for reform", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vol. 13, no. 1, pp. 45—49.

9. Duhienko, N. O. and Lieva, V. E. (2018), "Modern tendencies of development of agrarian sector of Ukraine", *Infrastruktura rynku*, vol. 25, pp. 99—107.

10. Vlasenko, T. (2019), "Dynamics and structure of the agricultural machinery market in ukraine: trends and prospects", *Znanstvena misel journal*, vol. 34, pp. 16—22.

11. Lupenko, Yu. O. and Mesel'-Veseliak, V. Ya. (2012), *Stratehichni napriamy rozvytku sil'skoho hospodarstva Ukrainy na period do 2020 roku*, [Strategic directions of development of agriculture of Ukraine for the period up to 2020], NNTs IAE, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2019 р.